

Delavsko-kmetijski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravišтво: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II.

LJUBLJANA, 24. septembra 1925.

Stev. 34.

Svetovni imperialisti kujejo na svoji ženevski, mirovni konferenci „zveze narodov“ načrte za nove vojne. Takozvani garancijski pakt naj bi ustvaril enoten imperialistični vojni blok proti — sovjetski Rusiji in zatiranim kolonialnim narodom. Bili teror v Poljski in Bolgariji, boji v Maroku, Kitajski, Siriji, Mosulu so le — predigra nove strahovite vojne. Proletarci! Kmetje! Združimo se v boj za skupne koristi in stvorimo enotno bojno fronto proti imperializmu!

Utrdimo svoje vrste!

Kljub vsem preganjanjem se naše gibanje zopet notranje in zunanje utrjuje. Reakcija, boji, žrtve so nam dale polno dragocenih naukov in izkušenj, so ustvarile in ustvarjajo vedno močnejši kader zaupnikov, ki zavestno vodijo delavsko gibanje k njegovemu končnemu cilju. Smelo trdimo, da se je razvil v Sloveniji prvi revolucionarni proletarski pokret sploh, odkar pomnimo zgodovino delavskega gibanja v Sloveniji.

To gibanje pa se bo širilo v množice le tedaj, ako bo znalo vzbuditi delovne mase iz današnje apatije in brezbrčnosti. In najučinkovitejše sredstvo za to je

tisk.

10.000 Din so zbrali revolucionarni delavci in kmetje za svoj „Delavsko-kmečki list“, ko jih je ta pozval, naj priskočijo na pomoč. In to pomeni v današnjem času ogromen moralni uspeh. Ali to še ni dovolj.

List je treba razširiti med delavce in kmete, povečati število njegovih bralcev in naročnikov in s tem razširiti idejo — da bo delavski razred premagal današnjo bedo in brezpravnost le, če se bo strnil v trdne bojne vrste.

Danes mnogo delavcev še ne čita našega lista, ampak ima naročene razne meščanske časopise: „Jutro“, „Slovenca“ itd. Ti časopisi jih dnevno zastrupljajo z meščanskim duhom in jih odtegujejo delavskemu razredu in njegovemu boju. Temu niso krivi dotični delavci sami, ampak predvsem naša malomarnost, naša nezadostna agilnost.

Sodrug! Pridobi svoje tovariše-delavce, ki delajo s Teboj v istem obratu za delavsko stvar! Pojdite med delavske kolonije Trbovelj, Zagorja, Jesenic, ljubljanskih predmestij in razširite edino slovensko bojno proletarsko glasilo v delavske hiše, tovarne in rudnike! Razširite list med člane strokovne organizacije, v katerih delujete! Dajte svoj list še drugim, da ga čitajo in naroče! V mnogo krajih, n. pr. v Trbovljah bi bilo lahko mnogo več naših naročnikov, če pomislimo, koliko je tam naših somišljenikov! V teh velikih industrijskih krajih je razširjenje lista mnogo odvisno od — dobro organizirane kolportaže.

Zato, sodrugi, takoj na delo za razširjenje „Delavsko-kmečkega lista“! Izvršimo to akcijo s takim uspehom, kakor smo izvedli zbirko za tiskovni sklad!

V ta namen bo uprava lista takoj razposlala vsem zavednim sodrugom poštne položnice, po katerih naj nam pošljejo nove naročnike obenem z naročnino.

Kdor zbere

dvajset naročnikov

in nam seveda obenem pošlje naročnino, dobi

dragoceno nagrado

v knjigah. Nagrado bomo prav vsakemu poslali tudi onim, ki so zbrali najmanj 150 Din za tiskovni sklad.

Čim bolj bomo razširili svoj list, tem bolj bomo utrdili svoje gibanje!

Iz delavskih stanovanj naj izgine protidelavsko časopisje!

Pridobivajmo nove naročnike na „Delavsko-kmečki list“!

Razširimo njegovo kolportažo!

Uredništvo in uprava lista.

Bojna fronta proletarcev proti bojni fronti imperialistov.

Gospodarski položaj ali beda delavcev sili proletariata, da strne svoje vrste. Razdor med delavskimi organizacijami so umetno vprizorili aristokratski voditelji, ki jih je najela buržuazija, da zanesejo med delavstvo meščansko mišljenje. Primer takega aristokrata je Jouhaux, ki hoče nadomestiti revolucionarno razpoloženje delavstva s „hladno krvjo, previdnostjo in čutom odgovornosti“, da si tako obvaruje kapitalistični temelj, na katerem sanja o socialističnih „reformah“. Kakšno odgovornost in dolžnost ima delavstvo, če ne to, da otrese verige gosposke družbe in stopi v boj za sovjetje?!

Proletarska skupnost ima za podlago interese delavstva. Doseči pa jo moramo predno se posreči kapitalističnim državam uveljaviti varnostni pakt, ki ga pripravljajo proti sovjetski Rusiji. Komplot proti prvi delavski državi je namreč glavna naloga plenarne seje Zveze narodov, ki se vrši v Ženevi, in so jo že pripravili imperialistični prvaki Chamberlain, Briand in Stresemann. Zveza kapitalističnih držav proti Rusiji naj bi začasno ustavila nasprotstva roparskih velesil, ki pa so premočna in zato so poklicali v Ženevo juridične strokovnjake, da najdejo ravno črto: uničenje sovjetske Rusije in povratak v prosto gospodarsko in vojno tekmovalje, ki sta bistvo kapitalističnega sistema.

Novi pakt razpade, kadar bi uničil Rusijo. A mi pravimo, da bo razpadel istočasno s kapitalizmom, ker delavski razred bo na strani sovjetov. Gospodje! pripravite vojno! Ta bo vaša poslednja.

Varnostni pakt je delo angleškega premjeja Chamberlaina, ki je z grožnjami prisilil Francijo, da seže Nemcem v roke, in povabil Mussolinija, da pozabi avstrijsko vprašanje v prid skupnega nastopa proti najnevarnejšemu sovražniku kapitalizma. Uničiti treba rdečo nevarnost in vse ostalo bomo rešili potem! Sovraštvo proti delavstvu je pečat na tej kravji kupčiji.

Proletarci! Združimo se v boj za skupne koristi in ustanovimo bojno fronto proti imperializmu, za svetovno državo proletariata!

Svetovnozgodovinski dogodek.

Revolucioniranje angleškega delavstva. — Kongres trade-unionov. — Za svetovno strokovno enotnost. — Proti angleškemu imperializmu.

V članku „Ženeva in kongres angleškega delavstva“ smo orisali zgodovinski pomen razvoja angleškega delavskega gibanja na levo. To radikaliziranje delavstva velike, imperialistične Anglije v zvezi s prebujanjem kolonialnih narodov pomeni brezdvomno najvažnejši dogodek po zmagi ruske oktobrske revolucije. Zato zasluži ta razvoj največjo pažnjo tudi s strani slovenskega proletariata. Za danes bomo poročali o sklepih angleškega strokovnega kongresa toliko, kolikor

smo prejeli doslej zanesljivih poročil s tega 57. kongresa takozvanih trade-unionov (izgovori: trejdunjonov).

Preteklost angleškega delavskega gibanja.

Angleško delavsko gibanje se je vedno razlikovalo od delavskih pokretov v ostali, celinski Evropi. Splošni procvit angleškega imperija, ki ga je dvigalo bogastvo, ki so ga naropali britanski kapitalisti v kolonijah vsega sveta, je vladajočim imperialistom dovoljeval, da nudijo angleškemu proletariatu precejšnje blagostanje. Tako je imel angleški delavec, zlasti pa delavska aristokracija — združena v trade-unioni, interes na tem, da ostane obstoječi položaj: trade-unioni so se popolnoma prilagodili tej gospodarski konjunkturi in vse njihove akcije so obstojale le v izkoriščanju te konjunktura (gospodarskega procvita) za zboljšanje materialnega stanja angleških delavcev. Socialistične zahteve — neuresničljive v okvirju kapitalizma — niso pognale globokejših korenin v množicah. Šele v zadnjih predvojni letih se je ustanovila delavska stranka (Labour Party), ki je kmalu postala velika strokovno-reformistična stranka. Ob izbruhu vojne so stopili njeni voditelji (Macdonald) in ogromna večina stranke na stran imperialistične vojne.

In po vojni, ko se je širom Evrope razmahnil revolucionarni delavski pokret, ko je ruski proletariata zbrisal z zemeljskega površja stoletno trhlo zgradbo carizma in uničil buržuazijo hkrati s plemstvom — je v Angliji voditelj liberalcev Lloyd George mirno vršil svoje volitve, voditelji trade-unionov so se prijateljsko razgovarjali z delodajalci o vprašanju plač, delovnega časa in kolektivnih pogodb. Izgledalo je in mnogi so trdili, da bodo tudi po vojni ostali tako mirni odnosi med angleškimi kapitalisti in delavci in da bo šel razvoj po stari, počasni poti naprej. Ali — tako je samo izgledalo za one, ki ne poznajo bistva razrednega boja v kapitalistični družbi. Nešteto vzrokov, katere ne moremo tu naštevati, da ne zaidemo proč od predmeta, je vzelo angleškemu vladajočemu razredu možnost, da zadovoljuje potrebe milijonskih mas delavcev v tovarnah, rudnikih, na železnicah, v pristaniščih, milijonskih delavskih mas, od katerih zavisí kolosalni gospodarski ustroj Vel. Britanije. Izpremenil se je splošni svetovni položaj in tudi angleški kapitalizem in imperializem so začele pretresati vedno globokejšje krize. Stara politika je postala nemogoča i za kapitaliste i za delavce. Stare bojne metode proti kapitalu se niso več obnesle. Ti neuspehi so močno učinkovali na razpoloženje in psiho delavskih mas. Objektivni gospodarski in politični izpremenjeni položaj je zahteval, da se nekdo žrtvuje: ali delavci svoje relativno dobre plače in osemurnik ali pa kapitalisti svoje profite, izžete iz angleškega delavstva in kolonij. Vse to ni takoj dovedlo do odkrite razredne vojne, toda v delavskih množicah je instinktivno naraščala težnja po politični oblasti, kot sredstvu za rešitev kapitalistične krize v prid proletariata in socializma. Jasen izraz tega je bilo hitro naraščanje delavske stranke in notranje utrjevanje

in revolucioniranju trade-unionov. Padec Macdonaldove reformistične vlade je razočaral mase — toda množice so izgubljale zaupanje le v Macdonaldove reformistične metode, a nikakor ne v svoje ideale. Nasprotno! V angleškem delavstvu so se okrepile tendence po osvojitvi politične oblasti, ali tako, da delavstvo ne bo več izgubilo vaje iz rok.

Vedno bolj so naraščale simpatije angleških delavcev do sovjetske Rusije. Trade-unioni pošljejo svojo delegacijo v sovjetsko unijo in ta delegacija je po povratku le še bolj popularizirala sovjetsko ravno v času, ko so angleški imperialisti skušali blokirati Rusijo. Trade-unioni ustanove skupaj z ruskimi strok. zvezami skupen odbor za pripravo svetovne strokovne enotnosti.

Tedaj so se odločili kapitalisti za napad na delavstvo: zahtevajo znižanje plač in podaljšanje delovnega časa v rudnikih. Ali levičarski vodja rudarjev Cook je mobiliziral podporo kovinar-skih in transportnih delavcev. Kapitalisti so morali kapitulirati. Primerjajoč Cookov uspeh in Macdonaldov poraz, so množice jasno videli, kateri način boja je uspešnejši za delavske interese. Da se je angleško delavstvo odločilo za revolucionarni razredni boj, dokazujejo jasno sklepi 57. strokovnega kongresa v Scarboroughu. Ta kongres se je končal s popolno zmago leve.

Velik shod pred kongresom.

Tik pred kongresom se je vršil v Scarboroughu velikanski shod, na katerem so vsi govorniki poudarjali najpopolnejše nacionalne in internacionalne enotnosti delavcev proti kapitalistom. Purcell, vodja angleške delegacije v Rusijo, je dejal: „Krah svetovnega kapitalističnega sistema je problem, ki mu mora delavski razred odkrito pogledati v oči. Kongres v Scarboroughu bo postal zgodovinski, ako prevzame iniciativo za storitev mednarodne kompaktne delavske armade.“

Otvoritev kongresa.

Kongresu je prisostvovalo 724 delegatov, ki je zastopalo 4 milijone 343.000 članov. Ruske strokovne organizacije sta predstavljala dva zastopnika, amsterdamska internacionala je poslala enega. Prvi je govoril Swales, ki je dejal, da so delavci v Angliji izgubili od 1. 1923 dalje na znižanju plač 557 milijonov funt sterlingov. Ne smemo se več umikati. Zmagali pa bomo le z enotnostjo. Solidarnost vseh mas z gibanjem rudarjev je dvignila bojovno voljo delavcev. Glavnemu strokovnemu svetu je treba dati širša polnomočja, a vsemu organizacijskemu aparatu večjo gibčnost, da bi bil hitrejši in sposobnejši v bojih. Svoj govor je končal: Nova stopnja razvoja delavskega razreda je prišlo do poslednje etape — končnega osvobodjenja. Dolžnost vseh delavcev je, da se pripravijo na končni, odločilni boj.

Odvojitev od labour-partije.

Kongres je kljub protestu desničarjev z veliko večino glasov odobril to, da je generalni svet vse pisarne in lokale ter časopisje odvojil od labouristične stranke, ki jo še vedno vodijo desničarji.

Centralizacija gibanja.

Drugi dan se je razvila zelo živahna diskusija o vprašanju, ali naj se da generalnemu strokovnemu svetu še širše polnomočje ali ne. Sprejeta je bila resolucija, da generalni svet lahko proglasi generalno stavko.

Zmaga leve v vprašanju delavskih svetov.

V vprašanju delavskih obratnih svetov se je iznova razvila živa diskusija med levo in desnico. Politt je energično zagovarjal ustanovitev delavskih svetov in je poudarjal njihov revolucionarni značaj in da mora delavstvo potom delavskih svetov uvesti kontrolo nad produkcijo. Tozadavna resolucija je bila sprejeta z dvetretjinsko večino.

Nato se je sprejel z 2.073.000 glasovi proti 1.667.000 sklep, da je treba združiti poedine zveze po strokah v industrijske saveze.

Za mednarodno strokovno enotnost.

Najprej sta k temu govorila ameriški reformistični delegat in zastopnik Amsterdama. Kongres je hladno poslušal njihova govora. Nato je stopil na govorniški oder burno pozdravljen Tanski predstavnik ruskega strokovnega gibanja. On je dejal med drugim: „Enajst milijonov ruskih in angleških delavcev se je združilo. Zakaj se ne bi mogli zediniti še vsi drugi?“ Nato je govoril Bramley, ki je odločno zagovarjal zedirjevalno akcijo rusko-angleškega komiteja. Nato je kongres brez diskusije sprejel resolucijo, ki nalaga generalnemu strokovnemu svetu, da naj stori vse za ustvaritev svetovne enotnosti v eni enotni internacionali.

Proti Dawesovemu načrtu.

Na seji z dne 11. septembra je dal kongres še eno zausnično reformistom, zlasti Macdonaldu. Rudarski voditelj Cook je orisal težke posledice tega načrta za angleško delavstvo. Politt je obtožil Macdonalda, da je on s tem Dawesovim načrtom pomagal zaslužiti nemško delavstvo s strani angleško-ameriških imperialistov. Ves kongres je burno ploskal Polittu, ko je ta spomnil Macdonalda na čestitke, ki so mu jih poslali londonski in njurjorški bankirji, ko se je zavzel za Dawesov načrt. „Sužnost nemških delavcev — je dejal Politt — je rezultat politike socialdemokratov.“

Kongres je k tej točki sprejel resolucijo, ki nalaga generalnemu svetu, da organizira boj proti Dawesovemu načrtu ne samo v Angliji, ampak po vsem svetu.

Za osvobodilni boj in samoodločbo kolonialnih narodov.

Končno je sprejel kongres resolucijo, ki poziva angleški proletarijat na boj proti angleškemu imperializmu, za zaščito in svobodo kolonialnih narodov in če je treba njihova odcepitev od Anglije.

Desničar Thomas, dosedanjí vodja železničarjev in bivši kolonialni minister v Macdonaldovi vladi, je skušal prepričati, da bi kongres sprejel ta sklep.

Kongres pa je sprejel to resolucijo z ogromno večino, s 3.082.000 glasov. Thomas s svojimi reformisti pa je dobil le 79.000 glasov.

T. Čičerov

Naše mnenje o zvezi delavskih žena in deklet.

V Ljubljani se je lansko leto ustanovilo žensko društvo „Zveza delavskih žena in deklet“ s sedežem v Ljubljani, katerega namen je, čisto nepolitično dvigati žensko izobrazbo.

Ustanovilo si je v smislu svojih pravil že podružnice, kakor: v Trzinu, Velenju, Šoštanju, Trbovljah, Hrastniku in Zagorju.

Ker so upostavljene te podružnice v rudarskih revirjih, čutimo potrebo, da povemo svoje mnenje z našega stališča.

Mi pozdravljamo žensko gibanje, a samo takšno, ki dela skupno s svojimi sodrugami, z delavci, ramo ob ramo za izboljšanje delavskega razreda, do končne osvoboditve izpod jarma suženjstva.

In zakaj? Ker sta žena in delavec (s tem ni mišljena buržujska žena, ki ničesar ne pogrša) enako izkoriščana in ker ne bo žena prej svobodna kakor takrat, kadar bo svoboden delavec. Iz tega razloga je treba usmeriti žensko gibanje z bojem proletarskega razreda, ker samo takšno delovanje ima pravi smoter, vse drugo je brez pomena.

Ne rečemo s tem, da smo proti „Zvezi delavskih žena in deklet“, nasprotno, mi jo priporočamo, a samo iz tega razloga, da mora to društvo pokazati svoja dela, po katerih ga bomo spoznali, ali ima zdravo podlago in pravi cilj. Dokaz bi nam služil:

Po rudarskih revirjih bi lahko žene mnogo pripomogle do močne strokovne organizacije, katera bi bila strah Trboveljski premogokopni družbi, ne pa tako, kot je danes, da je v večini

družinah žena ovira, da se mož ne organizira v svojih strokovnih organizacijah.

Kakor smo informirani je v Trbovljah ženski zaupniški aparat po vseh okrajih. Naloga tega aparata bi bila — ako hoče pokazati dejstva, da razume pravo proletarsko žensko gibanje — z delavcem zaupnikom hoditi od kolonije do kolonije in pripravljati oziroma organizirati vse delavce in delavke pod okrilje „Zveze rudarjev Jugoslavije“ pod samo eno strokovno rudarsko organizacijo, katera stoji z večino naših sodrugov na razredni podlagi.

To bi bilo v sedanjih razmerah najboljšo delo in najlepše izpričevalo za razumevanje svojega cilja. Seveda je tudi mnogo problemov, ki se tičejo le zgolj ženstva, n. pr. materinstvo, izboljšanje gospodinjstva itd., radi tega je separatna ženska organizacija, kjer se na raznih sestankih rešujejo slična vprašanja. Toda njen cilj to ne sme biti. Njen cilj mora biti, — ako se naziva „Zveza delavskih žena in deklet“ — ne samo „Zveza žena in deklet“, da deluje skupno z delavcem na osvoboditvi delavskega razreda. Ker le takrat bo dobila žena vse pravice, bo enakopravna z možem, bo svobodna, kadar bo svoboden tudi delavec. In zato delavske žene tudi ne smejo dopustiti, da bi jih izigrali za svoje namene Kristanovci ali Bernotovci.

30letnica mednarodne zadrugne zveze.

30 let je preteklo od ustanovitve mednarodne zadrugne zveze v Londonu.

Iniciativa in propaganda ideje za ustanovitev zadrugne internacionala je izšla od krščanskih socialistov, ki so delovali v produktivnih zadrugah. Stvarniki mednarodne zadrugne alijanse so imeli pred seboj dva cilja: 1. Delati nasproti delavskemu gibanju, ki se je tedaj pričelo zmagovito širiti, in nadomestiti marksizem s krščanskim socializmom; 2. mogočno angleško zadrugno zvezo izkoristiti za to, da pomaga krščansko-socialnim produktivnim zadrugam, ki so bile še slabe.

Angleški konsumi so hoteli vstopiti v to internacionalo, da v njej izvojujejo boj s krščanskimi socialisti radi vprašanja udeležbe pri dobičku s strani delavcev, ki so bili zaposleni v zadrugnih podjetjih.

Boj okrog tega vprašanja je dolgo trajal. Vendar produktivne zadruge niso mogle zmagati, ker so bile vedno manj sposobne za konkurenco z močno razvito kapitalistično industrijo. Konsumna zadruge pa na podlagi kapitalističnih metod tudi ni mogla nuditi nobenega dobička delavcem. V lastnih tovarnah in delavnicah je konsumna zveza izkoriščala delavce bolj kakor kapitalisti.

Zadrugna zveza je ostala osamljena s svojim geslom politične nevtiralnosti in s svojim utopičnim programom o ustanovitvi „zadrugne države“. Delavske organizacije so prepustile tako zadrugno alianso svoji usodi.

Oportunistična zadrugna resolucija II. internacionala na kongresu v Kopenhagenu 1. 1910., ki je odklonil Leninovo resolucijo, je izročil konsume reformistom. Levo krilo v konsumih je bilo po tem kongresu II. internacionala v znatni manjšini. Zadrugna armada — ki je štela že 1. 1923. 20 milijonov članov — je tvorila za zadruge mrtvo maso kljub temu, da je bilo 90% članov — organiziranih delavcev in kmetov. Množica se je zelo malo zanimala za zadruge, ki niso nudile nobene koristi v primeri s privatno trgovino.

Izbruhnila je vojna. Konsumi — tudi pri nas — so podpisovali vojna posojila. Vojna se je končala. Po Evropi je šlo strašilo socialne revolucije. Zadrugna zveza je ostala tudi napram temu „nevtiralna“. V Haagu je sklenila nekaj sporazum z amsterdamsko strokovno internacionalo, pa je tudi na tega pozabila. In dolga tri leta zadrugna internacionala samo diskutira o obliki sodelovanja z delavskimi strokovnimi organizacijami.

Danes ima zadrugna internacionala 50 milijonov članov in se razteza na 34 dežel, ima pa v svojem okrilju fašistovske, reformistične in

sovjetske zadruge. Slej ko prej je še vedno ta alijsa osamljena; vendar je nezadovoljnost med njenimi člani večja kot kdaj poprej. Razmerje sil je tako: pristaži popolne politične nevtiralnosti imajo še vedno ogromno večino, ali vedno odločnejši in številnejši so glasovi onih, ki zahtevajo tesno sodelovanje med delavskimi zadrugami in strokovnimi organizacijami proti kapitalističnemu sistemu.

S tem letom stopa zadrugna internacionala v novo stopnjo svojega razvoja. Izvajanje sklepov lanskega mednarodnega zadrugnega kongresa odlaga sedanja eksekutiva. Odklonjen je bil tudi predlog sovjetskih zadrug za boj proti draginji in vojni. Skrajni oportunisti pod vodstvom Nemca Kaufmanna so doslej preprečili izvedbo še vsakega sklepa, ki je imel v sebi razredno-bojevni duh. Kmalu se bo vršila razširjena seja eksekutivne zadrugne internacionala. Tu bomo videli, kako močno se je že razvilo krilo, ki zahteva sodelovanje zadrug in strokovnih organizacij, izpremenitev sedaj mrtvih zadrug v močno orožje razredno bojnevega del. gibanja.

Boj z boljšeizmom.

Pod tem naslovom je priobčila srbska meščanska „Politika“ v svoji 6230. številki dolg uvodni članek, v katerem bomo med drugim sledeče:

Boljševizem ni ruska zadeva, temveč svetovna, ker boljševizem ogroža ves svet. — Potem pa nadaljuje dobesedno:

Bolj kot vsi je to občutila Anglija; to so občutili Angleži v trenutku, ko je bila angleška vlada prisiljena, da iz državne blagajne deset milijonov funtov sterlingov ali celo milijardo francoskih frankov (čez dve milijardi dinarjev, op. ur.), samo da bi preprečila stavko rudarskih delavcev. Baldwin (konservativni minist. ki predsednik, op. ur.) je sklenil, da je bolje plačati tudi štirikrat večjo vsoto, kakor jo je doslej porabila Francija za vojno v Maroku, samo da se s tem izogne — socialni revoluciji. Kajti generalna stavka bi Anglijo stala mnogo več. In na ta način Anglija ni odstranila nevarnosti, temveč jo je samo preložila za devet mesecev. Nasprotna stran samo potrjuje to: „Mi smo na pragu industrijske in socialne revolucije“, to odkrito in javno izjavlja vodja angleških komunistov (in rudarjev, op. ur.) Cook, ki pravi o sebi, da je „skromni Leninov učenec“.

Vse to ni navadna grožnja. To je zelo bližnja možnost, s katero tudi računa konservativna vlada Anglije.

Potem nadaljuje „Politika“: Dovolj je, da naglasimo, da je po podatkih komiteja internacionala, o čemer piše javno dunajsko komunistično glasilo, da je bilo do 1. aprila t. l. v Veliki Britaniji organiziranih 8822 novih obratnih celic, a razen njih še 2255 celic komunistične mladine.

Medtem so zadnji dnevi prinesli še novo vest — odkritje komunističnih organizacij v angleški mornarici.

Angliji sledi Poljska, Francija in baltijske države.

A o tem, kar se v zadnjem času dogaja v Kitajski in v drugih kolonijah in v vzhodnih deželah — ni treba niti govoriti. Komunistična agitacija je kot neka pajkova mreža zajela gotovo ves svet in kadar so se komunisti odločili, da spodkopljejo angleško mornarico, so istočasno dali instrukcije ... v Avstralijo, Indijo, južno Afriko, Kanado in sploh na vse strani, kjerkoli je pristanišče, v katerem se nahaja makar samo en angleški parobrod.

Oni čas, ko se je govorilo o boljšeizmu kot o neki ruski nevarnosti, ta čas je že davno minil. Boljševizem ... ni več ruska nevarnost, temveč splošna, po vsem svetu.

In nato zaključuje seveda meščanski žurnalist, da naj buržuazija vseh dežel združi svoje moči proti „boljševizmu“ — s pomočjo ruskih Vranglovcev.

Torej, kaj se predstavlja „Politika“ pod boljšeizmom? To, da se je začelo delavstvo vseh dežel in vsi kolonialni narodi organizirati v eno močno bojovno fronto za osvobodjenje. Radi verjamemo, da se buržuazija trese pred tem. Proletariat pa v tem boju nima ničesar izgubiti razen svojih verig, pridobiti pa ima cel svet.

Proces radi „Rdeče pomoči“.

Po 7 mesecih preiskovalnega zapora! - Vloga agentprovokaterja Bukovnika. - Obsodba režima. - Vsi obtoženci oproščeni!

V torek 15. t. m. se je vršila pred ljubljanskim sodiščem težko pričakovana razprava radi „Rdeče pomoči“. Razprava je trajala ves dan in sodna dvorana je bila nabito polna delavcev in delavk, ki so z napetim zanimanjem sledili procesu o tej novi „komunistični zarotniški organizaciji“, ki je delila težke stotisočake za kom. propagando in boljševiške agitatorje, kakor je pisalo svoj čas „Jutro“, ko je PP vlada izvršila po celi Jugoslaviji polno aretacijo ter omenjene organizacije ter proslavljala ta preganjanja, češ da je z njimi rešila kraljevino SHS pred boljševiškim prevratom. Pod novo nastopivšo Rvlado so zaprti sodrugi z *gladovno stavko* zahtevali, da se jih izroči rednemu sodišču, ki naj dokaže njihovo krivdo ali nekrivdo. In po volji režima so 15. t. m. sedeli na obtožni klopi sodrugi: Lemež Mil. n., akademik Kermauner, Ivan Makuc, Rajko Osterc, akademik Velikonja, priv. uradnik Peterkovič Franc, uradnik Jakob Mesojednik, prodajalka Mici Fain, strojevodja Fr. Čepelnik, mitniški paznik Tomaž Avčin, žel. delavec Maks Anžič in obrtnik A. Šimnovec. In baš ti obtoženci so, kakor bomo videli, *obtožili in obsodili vladajoči režim* in dali močno klofuto policijskim metodam naše buržuazije.

Predsednik senata je bil dr. Mladič, državni pravdnik Mastnak, a zagovornik dr. Tuma.

Predsednik je dal najprej prečitati

obtožnico,

ki obtožuje sodruga:

1. Dr. Milan Lemež, Dušan Kermauner, Ivan Makuc, Rajko Osterc in Josip Velikonja so začetkom leta 1924 v Ljubljani ustanovili „Mednarodno delavsko pomoč“ in bili člani „Pokrajinskega odbora mednarodne delavske pomoči za Slovenijo“, torej organizirali udruženje, ki ima za namen propagando komunizma in ki je prikrilo državni vladni svoj obstoj, namen in ustroj, ter k takemu udruženju pristopili, dr. Milan Lemež pa ga z nabiranjem prispevkov tudi podpiral;

2. Josip Velikonja in Franc Peterkovič sta približno v istem času v Ljubljani vstopila kot člana v „Pokrajinski odbor Mednarodne rdeče pomoči“, torej pristopila k takemu udruženju, ki ima za namen propagando komunizma in ki je prikrilo državni vladni svoj obstoj, namen in ustroj, Josip Velikonja pa ga tudi z nabiranjem prispevkov podpiral;

3. Jakob Mesojednik, Marija Fajnova, Franc Čepelnik in Tomaž Avčin in Maks Anžič so in sicer: prva dva s tem, da sta pomagala prirediti dne 1. februarja 1925 v Ljubljani veselico v korist „Rdeče pomoči“, ostali pa in tudi Marija Fajnova s tem, da so tekom leta 1924 in 1925 nabirali za „Rdečo pomoč“ denarne prispevke, podpirali tako udruženje, ki ima za namen propagando komunizma;

4. Maks Anžič, Franc Peterkovič in Andrej Šimnovec so razširjali časopise oziroma objave, ki merijo na to, da se ogroža javni mir in red in s tem tudi pismeno propagirali komunizem in sicer Maks Anžič s tem, da je začetkom leta 1925 v Zg. Kašlju in Zalogu prodajal razglednice komunistične vsebine, Franc Peterkovič s tem, da je v februarju 1925 v Ljubljani dal brošuro „Ljenu“, „Vloga proletarske stranke“ in „U pomoč žrtvama reakcije“, pet števil „Glasa Svo-bode“, 1. številko „Sichel und Hammer“ in Ljenuovo sliko Andreju Šimnovcu, le-ta pa s tem, da je nato nekatere teh publikacij naprej posodil;

zakrivil so:

1. obdolženci ad 1.—2. z dejanji pod 1., 2. in 3. hudodelstvo po točki 2., — Franc Peterkovič z dejanjem pod 4. tudi po točki 1, čl. 1, zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi, obdolženci ad 1.—6. pa z dejanjem pod 1. in 2. tudi pregrešek zoper zakon, oblastvo in javni red po § 102 arb. k. z.;

2. Maks Anžič in Andrej Šimnovec z dejanji pod 4. hudodelstvo po točki 1, čl. 1 zakon o zaščiti javne varnosti in

reda v državi in se naj kaznujejo vsi po čl. 2 cit. zakona z uporabo določbe § 68 arb. k. z. glede obdolžencev pod 1.—6.

Razlogi.

Ad 1.

Poleti 1921 se je v Berlinu ustanovila organizacija „Mednarodna delavska pomoč“, ki si je dala nalogo, nuditi pomoč gladujočim ruskim delavcem in kmetom. Konstituiral se je najprej „Mednarodni centralni komite“, v katerega je vstopilo — gotovo radi zgolj humanitarne namena te organizacije — veliko število uglednih in znamenitih oseb, ki niso pripadniki komunizma, n. pr. Maksimilijan Harden iz Nemčije, Anatole France in Henri Barbusse iz Francije, profesor Forel iz Švice itd. Imenovani komite je dal iniciativo za ustanovitev podorganizacij v vseh državah. Gotovo radi tega, ker je pomožna akcija te organizacije, namenjena Rusiji bila sposobna olajšati položaj sovjetske vlade, ki je bil vsled takratne lakote zelo težak, so komunisti trumoma pristopili kot člani, tako da so kmalu tvorili veliko večino, se organizacije polastili ter jo začeli izrabljati za propagando komunizma; za prikrivanje te propagande jim je dobro služil prvotni zgolj humanitarni značaj „Mednarodne delavske pomoči“ in pa dejstvo, da ima organizacija mnogo članov med intelektualci, ki niso komunističnega naziranja.

Organizacija izdaja kot svoje glasilo revijo „Not und Brot“, ki je pisano v vseskozi komunističnem duhu.

Iz raznih objav v tej reviji in pa iz korespondence s krajevnimi podorganizacijami je razvidno, da smatrajo komunistični člani „Mednarodne delavske pomoči“ le-to za svojo domeno in da so istega mnenja tudi njeni vodilni krogi, le da ti prikrivajo komunistično tendenco organizacije in jo zanikajo posebno, odkar so razne meščanske in socialdemokratske organizacije ugovarile in razkrile, da „Mednarodna delavska pomoč“ ni nič drugega, nego spretno maskirano sredstvo za komunistično propagando. (Zopet denunciatka vloga socialdemokratov!)

Tudi v naši državi so se ustanovile podorganizacije „Mednarodne delavske pomoči“, med drugimi tudi v Ljubljani „Pokrajinski odbor mednarodne delavske pomoči“, ki šteje več krajevnih odborov po raznih industrijskih centrih Slovenije.

Značilno je, da so to organizacije v Sloveniji ustanovili sami komunisti in sicer je bil duša tega gibanja neki Ivan Bukovnik, ki je pozneje pobegnil v inozemstvo. Prvi pokrajinski odbor te organizacije so glasom revije „Not und Brot“ (št. 19 z dne 24. marca 1924, str. 6) tvorili obdolženi Ivan Bukovnik kot tajnik, (dr. Milan) Lemež, (Dušan) Kermauner, (Ivan) Makuc in (Josip) Velikonja kot odborniki. Istotam se omenja, da so se ustanovili tudi že krajevni odbori v Ljubljani, na Jesenicah, v Mariboru, Trbovljah, Zagorju in Litiji.

Kako so si ustanovitelji oziroma navedeni odborniki tukajšnjo organizacijo M. D. P. zamišljali, izhaja iz njih članka „Die I. A. H. (Internationale Arbeiterhilfe) und das jugoslawische Proletariat“, priobčenega na letaku berlinskega centralnega komiteja M. D. P. „An alle Organisationen und Komitees der I. A. H.“

V tem članku se zatrjuje, „da je akcija M. D. P. eno od bojnih sredstev delavskega razreda proti konsolidaciji kapitalističnega „družabnega reda“, dalje „da je obstoj M. D. P. brezpogojno potreben, da se more mednarodni proletariatski uspešno boriti proti naporom kapitalističnega sveta, sovražnim sovjetski Rusiji“; „najboljša pomoč, ki jo mednarodni proletariatski lahko nudi ogroženim sovjetski Rusiji, je politična borba za ustanovitev delavske in kmečke vlade v lastni deželi.“ „Druga pot, ki jo organizira M. D. P. za pomoč sovjetski Rusiji, je usmerjena na njeno (t. j. sovjetske Rusije) gospodarsko obnovo.“ Tudi to drugo pot smatra ljubljanski komunistični „Pokrajinski odbor M. D. P.“ za komunistično domeno, pripušča pa tudi druge elemente, „na katere je ruska revolucija uplivala navduševalno“.

Da je ljubljanski „Pokrajinski odbor M. D. P. za Slovenijo“ smatral M. D. P. za komunistično organizacijo, izhaja tudi iz pisma z dne 2. junija 1924, poslano berlinskemu „Centralnemu komiteju M. D. P.“; v tem pismu se „Pokrajinski odbor M. D. P.“ jasno identificira s komunisti, ko izjavlja, govoreč o trboveljskih dogodkih — „ravno včeraj smo pri spopadu s fašisti imeli 6 mrtvih in mnogo ranjenih“. Iz istega pisma in pa iz pisma berlinskega „Centralnega komiteja“ z dne 6. maja 1924 je končno posneti, da je M. D. P. izrabljala nekomunistične člane le v to, da prikrije oblastem svoj pravi, t. j. komunistični značaj. V tem slednjem pismu nasvetuje namreč berlinska centrala ljubljanskemu „Pokrajinskemu odboru“, da naj ne sprejme v odbor samo „komunističnih sodrugov“, temveč tudi druge osebe in da se naj v tem smislu reorganizira, češ da je nevarnost razpusta odborov M. D. P. mnogo večja, če so čisto komunistični nego če jim pripadejo tudi drugi politiki in intelektualci.

Iz vsega navedenega sledi, da je M. D. P. komunistična organizacija, ki ima poleg podpornega namena tudi namen, propagirati komunizem. Predvsem pa je ta trditve upravičena glede podorganizacij M. D. P. v Sloveniji.

Obdolženci taje organiziranje in podpiranje omenjene organizacije kakor tudi članstvo „Pokrajinskega odbora M. D. P.“ in sploh obstoj take organizacije v Sloveniji in trde, da so bili prepričani, da ima M. D. P. le humanitarne namene.

Leta 1922 se je ustanovila v Rusiji alična organizacija pod imenom „Mednarodna rdeča pomoč“ (MRP). Ustanovila jo je takozvana „Družba starih boljševikov in nekdanjih političnih kaznjencev.“ Centralni komite MRP s sedežem v Moskvi je razširil svoje delovanje skoro po celem svetu. Malodane v vsaki državi ima svoje sekcije, ki se zopet delijo v manjše krajevne podorganizacije. Na Dunaju izdaja MRP svoje glasilo „Rote Hilfe“; istotam se nahaja tudi posebno tiskovno podjetje za balkanske države.

MRP ima glasom njenega glasila „Rote Hilfe“ in drugih njenih publikacij namen nuditi gmotno in moralno pomoč političnim kaznjencem in zapornikom ter političnim beguncem, razven tega pa tudi „kolikor mogoče obsejne pouk delavskih mas o bistvu razredne justice in belega terorja“.

M. R. P. se zaveda, „da pomoč jetnikom ni zgolj stvar humanitete, temveč bistven del razredne borbe“ (str. 20, 21 brošure „Was ist und was will die Internationale Rote Hilfe“). Delegatov svetovne konference M. R. P. je delala velike skrbi misel, da ne bi organizacije M. R. P. preveč zajadrale v „plitve vode malomeščanske človekoljubnosti“ (str. 3, št. 5 1924 „Rote Hilfe“); kajti glasom litografrane publikacije „Pressdienst des mitteleuropäischen Bureaus beim E. K. (Exekutivkomitee) der Internationalen Roten Hilfe“, št. 9 z dne 24. junija t. l. str. 2 je „Rdeča pomoč“ neizogibno bojno sredstvo proti reakciji in nasprotni pol proti belemu justičnemu aparatu z vsemi njegovimi sodniki, policisti in krvniki...“, kot njeni prvoborniki pa se označujejo Ljenu, Liebknecht in Luxemburgova. Temu primerno naj služi delovanje „Rdeče pomoči“ kot spominski dan, dan smrti Karla Marxa, Ljenu, dan umora Liebknehta in Luxemburgove, vsakoletni 18. marec kot spominski dan pariške komune ter obletnica oktobrske revolucije, t. j. boljševiškega prevrata v Rusiji. Že iz tega je razvidno, da „Rdeča pomoč“ ni zgolj humanitarna organizacija.

Značilno za duh, ki preveva organizacijo MRP, so tudi na Dunaju izhajajoča litografrana „Izvestja Rdeče pomoči“, kjer se objavlja pozdrav predsedništva okrajne konference „Rdeče pomoči“ v Oberkani v preiskovalnem zaporu se nahajajočemu sodrugu Urbahnu, kateri pozdrav se zaključuje s vzklikom „živela diktatura proletariata“, Urbahn pa zaključuje svoj odgovor konferenci z besedami: „živela rdeča Rusija Ljenuova, živela revolucija“.

Glasilo MRP, „Rote Hilfe“ (3. številka 1924) izjavlja, da spada ustanovitev „Rdeče

pomoči“ v strateški pohodni načrt („Aufmarschplan“) revolucionarnega proletariata, se pritožuje, „da se nemško delavstvo pod vodstvom komunistov ni spustilo v boj z zadostno silo in sklenjenostjo“, trde, da opozarja komunistični tisk na barbarstva, ki se gode vsak dan v sodiščih in ječah nad revolucionarnimi razrednimi brci, predvsem zato, da vzbuja sveto jezo in sovraštvo proti buržuaziji in revolucionarno bojno voljo; da se tem barbarstvom napravi konec“, ter obljublja, „da se bo proletariatski tem krepkeje boril proti razredni justici kakor tudi proti meščanski razredni družbi, čim obsežnejša bo gmotna pomoč „Rdeče pomoči“.

Prva svetovna konferenca MRP pozdravlja v svojem oklicu, namenjenem delavcem in kmetom sveta, mednarodno revolucijo. (Štev. 5. „Rote Hilfe“.)

Glasilo „Rote Hilfe“ (št. 3. 1924) poziva dejstvo, da vzdržuje simpatije za revolucijo in razredno borbo, ki jih vzbuja pri darovalcih in propagira misel, da se mora tudi v Nemčiji tako zgoditi kakor se je zgodilo v Rusiji, da se namreč v „Rdeči pomoči“ vsi oni, ki simpatizirajo za revolucionarno borbo, združijo okoli stranke (namreč komunistične) in da služijo na ta način revoluciji.

Glede propagande komunizma potom „Rdeče pomoči“ si je dala prva svetovna konferenca MRP (Rote Hilfe št. 5.) kot najvišjo nalogo, vzgojiti tudi najzadnjega člana MRP, da pojmuje, zakaj podpirani tovariši zdihuje v ječi. Da je to vzgojo in pojmovanje razumeti v komunističnem smislu, je dovolj jasno; v resoluciji je priznala prva svetovna konferenca delu MRP med kmetiskim stanom kot sredstvo za pritegnitev kmetstva k aktivnemu revolucionarnemu delovanju največjo važnost; s tem pa indirektno k takemu delovanju, ki je propagando komunizma.

Glasom brošure „Was ist und was will die Internationale Rote Hilfe“ imajo služiti propagandi komunizma tudi zbori članov MRP, na katerih se mora poročati „o meščanskem terorju in razrednih borbah v inozemstvu“ ter „vršiti ideološko vzgojevalno delo, da se premaga nevarnost zgolj humanitarne ustanove“; sodelovanje pri „Rdeči pomoči“ je revolucionarna dolžnost vsakega proletarca; kdor hoče zmago proletarske diktature, mora tudi pomagati ustvarjanju močne članske organizacije“. (Stran 20 do 28.)

Tudi MRP ima v Sloveniji svoje podorganizacije. V Ljubljani so komunisti ustanovili — kedaj, to se ne da dognati — „Pokrajinski odbor rdeče pomoči“, po nekaterih industrijskih centrih pa krajevne odbore. Iz poslovnih knjig je razvidno, da so taki krajevni odbori obstajali vsaj že marca meseca 1924.

Glasom „Rote Hilfe“ (št. 4. 1924 stran 7 in št. 5 stran 3) pa so „revolucionarni delavci Slovenije v odgovor na „predrzni fašistovski napad v Trbovljah sklenili, da se v vseh krajih, obratih in rudnikih osnujejo odbori „Rdeče pomoči“, ki imajo nalogo, vršiti praktično propagando in nabiranje“.

Nadalje je razvidno iz pisma z dne 18. junija 1924, ki ga je poslal ljubljanski „Pokrajinski odbor rdeče pomoči“ (PORP) komunistični „Nezavisni delavski stranki Jugoslavije“, da se je istega dne (novi PORP) konstituiral in sicer, da je bil izvoljen obdolženec Franc Peterkovič za predsednika, Ivan Bukovnik za tajnika in blagajnika, obdolženca Josip Velikonja in Stanislav Krašovic, ki je sedaj neznanega bivališča, za odbornika.

Obe organizaciji „Mednarodna delavska pomoč“ in „Mednarodna rdeča pomoč“ sta bili tajni: ne samo, da jih ustanovitelji oziroma odborniki namenoma niso prijavili oblasti; še celo obema organizacijama namenjeno korespondenco in druge pošiljke so dali pošiljati na privatni naslov Ivana Bukovnika in drugih oseb.

„Rdeča pomoč“ je skušala priti do denarnih sredstev na razne načine n. pr. s prirejanjem zabav, predavanj, s prodajanjem razglednic, znamk, ter z nabiranjem prostovoljnih prispevkov proti vročitvi ku-ponov.

V to svrhu je priredila „Rdeča pomoč“ veselico v Mestnem domu dne 1. februarja t. l. Predsednik tozadevnega veselicega odbora je bil obdolženec Jakob Mesojednik, tajnica pa je bila obdolženka Marija Fajnova; le-ta je pa nabirala za „Rdečo pomoč“ že tudi mnogo prej prispevke, kakor tudi obdolženca Franc Čepelnik in Tomaž Avcin.

Čitanje obširne obtožnice je trajalo 45 minut.

Zasliševanje obtožencev.

Odsotni s. Milan Lemež izjavlja potom zagovornika dr. Tume, da je vse stvari delal Bukovnik na svojo roko in ni nikogar o svojem delu obveščal. Bukovnik ni imel zaupanja med sodrugi in je 13. julija lanskega leta neznanu kam izginil. Sam po svojem trpljenju v ječi uvideva, da je potrebno podpirati žrtve reakcije in je zato tudi sam daroval za trpeče družine političnih jetnikov. Ni pa član niti IDP niti RP. Sploh ne ve, da bi kaka taka organizacija pri nas obstojala.

Kermauner tudi ni član IDP in ni nikdar plačeval nobene članarine. IDP nima nikake komunistične tendence, glasil „Not und Brot“ je popolnoma nadstrankarsko in naj se tu prebere, da se to ugotovi. Na anketi v Mestnem domu je razložil humanitarni (človekoljubni) značaj IDP. Niti prej, niti pozneje se sploh ni nič pečal z IDP kljub Bukovnikovim nagovarjanjem.

Makuc sploh ničesar ne ve niti o IDP, niti o njenih publikacijah, niti o kakem odboru.

Osterc je izvedel šele od preiskovalnega sodnika, da je kak blagajnik. Prej o tem ni vedel.

Velikonja ničesar ne ve in se ni z ničemer pečal.

Peterkovič izjavlja v svojem dolgem in zelo dobrem zagovoru med drugim sledeče: Predvsem se ne sme identificirati akcije ene organizacije v eni državi z akcijo v drugih državah. Ne sme se identificirati delo nemških komunistov z našim delom v Sloveniji. Ako bi bil jaz član RP, bi moral podpisati kako pristopno izjavo, plačati članarino itd. Obtožnica ne utemelji obstoja teh organizacij. Cela obtožnica sloni na temu: Micka je slišala, Francka je pa povedala. V obtožnici so protislovja. (Drž. pravdnik protestira, nastane prepir.) Ti razni papirji niso niti kopije in nikakor ne morejo služiti za kako podlago. Jaz nisem nikdar ničesar podpisal, niti koga pooblastil za to. Vse omenjene publikacije so izhajale v Nemčiji in jaz jih nisem niti pisal, niti po njih delal. Časopis „Rote Hilfe“ v Jugoslaviji ni prepovedan in sem bil na-

ročen nanj, ker me zanima. Komunistična propaganda v Nemčiji je javno dovoljena in je verjetno, da imajo tam v RP večino komunisti. Pri nas so pa druge razmere. Bukovnik je v celi obtožnici nekaka persona grata (hvaležna oseba) proti vsem nam. Jaz nisem nikdar verjel njegovemu preslaskemu nagovarjanju za delo v RP. Ta človek je nenadoma nekam izginil, zakaj smo pa vsi mi ostali?! Advokatu sem dajal za stroške iz svojega žepa po 100 Din, ker čutim dolžnost, podpirati trpeče in preganjane sodruge. V „Del.-kmetski list“ sem napisal članek o RP in javno in stalno se je o vsem tem pisalo in se vse to zbiralo. Policija je direktno RP dovolila razne njene prireditve. In jaz sem vse te nabiralne akcije podpiral, ker kdo drugi naj pomaga delavcu, če ne delavec sam. Vseeno je, ali je zaprti komunist ali ne. Tudi njegova družina mora živeti. Ali hočete, da vse te družine poginejo?! — Sodnik: Ne boste tako obširni! — Peterkovič: Tudi obtožnica je obširna. Šimnovcu nisem ničesar dal, ampak je sam vzel brošure, ki so pa dovoljene.

Mesojednik: „Del.-kmetski list“ je o vsem tem javno pisal. Družine zaprtih sodrugov so ostale brez sredstev. In čutil sem dolžnost, da darujem za nje in podpiral sem s tem trpeče sodruge, pa ne kom. propagande. Veselica je pa bila dovoljena in vendar smem sodelovati pri njej.

Mici Fain je bila le tajnica v onem veselicega odboru, sicer pa ni imela nobene funkcije.

Čepelnik: Vsa ta stvar je delo agent-provokaterja Bukovnika.

Tudi Avcin, Anžič in Šimnovec se ne čutijo krive.

Vse po sodnji sami poklicane in zaslišane priče so podale ugodne izjave za obtožence.

Predsednik je nato čital razne priloge, policijska poročila, letake itd. ter bogati material, ki se je našel pri Bukovniku.

Državni pravdnik je v glavnem ponovil obtožnico brez dokazov in je kljub temu predložil obsodbo.

Zagovor dr. Tume.

Nato je dobil besedo zagovornik obtoženih sodrugov dr. Tuma, ki je v glavnem dejal sledeče:

Predvsem si v vsakem slučaju pridržujem po ustavi pravico priziva proti sodbi po zakonu o zaščiti države. Ta zakon nasprotuje ustavi in ne more veljati za sodnike. Kadar se izpremeni ustava, se mora po čl. 126 sedanje ustave sklicati za to določena skupščina. In ta zakon pomeni izremembo ustave

in noben sodnik ne more iti preko ustave. Tudi univerzitetni profesor doktor Dolenc je mnenja, da je bil ta zakon sprejet in razglašen nepravilno. In če zakon ni pravilno sprejet, podpisan in oznanjen, ne velja. Toda tudi ta drakonski zakon o zaščiti države ne kaznuje mišljenja, temveč le dejanje ali vedoma nameravan cilj. Pa tudi če imam zlobni namen, pa ga ne izvršim, se me ne more kaznovati. To je osnova vsakega kriminalnega prava.

Obtoženi dr. Lemež sam prizna, da je komunist in da je tudi sam dal za trpeče sodruge in njihove družine. Kak dokaz pa imate, da je on ustanovitelj IDP ali RP? Reče se, da je bil v odboru in to — na podlagi neke objave v nemškem listu — ki mu ni niti znan. To je objavil na svojo roko Bukovnik, ki se je povsod vsiljeval, pa se ni podvrget strankini kontroli, ko je ta hotela videti njegovo poslovanje. Stranka ni imela z njim nobene zveze. Lepega dne je izginil in policija je konfiscirala njegove stvari, jih pregledala in potem tudi vse s pečati vred vrnila v Delavski dom. Kako more potem te sodruge obtožiti, če jim je ponovno vse izročila v roke?! Predlagam za priči dr. Goserja in urednika Štukelja. Štukelj je smatral Bukovnika od vsega začetka za agent-provokaterja in je vedno na to opozarjal sodruge. Proti Lemežu ni najmanjšega dokaza krivde. Kermauner je študiral v Berlinu in v stiski so ga podpirali nemški delavci in je naravno, da je čutil dolžnost, sodelovati pri humanitarni akciji. Ni pa nobenega dokaza, da bi tu ustanavljal kak odbor. Tudi za Makuca ni nobenega dokaza krivde. Isto velja za Osterca in Velikonjo. Glavni obtoženec Peterkovič se je sam tako lepo in logično zagovarjal, da nimam kaj več dodati. Prosil vas je za dokaze, vi niste podali niti enega. On inkriminiranih publikacij ni razširjal, ampak je liste in knjige naročal zase, ker se kot aktiven politični človek mora zanimati za vse. In tudi ni smisla, da bi slovenskim delavcem dajal nemško čtivo. V nobenem odboru ni bil. Če se je našla pri njem štampiljka, ni vendar nič hudega. Saj jo je policija sama izročila. Če policija sama ni vedela, da je štampiljka državni nevarna, kako naj ve to Peterkovič? Vse je izhajalo v „Delavsko-kmetičnem listu“, vse akcije so se vršile pred očmi oblasti in sicer v dobrodelnih obliki. Še celo račune se je javno objavilo. Kako more policija danes obtožiti to, kar je včeraj dovoljevala? Nobene organizacije ni bilo, vršile so se le nabiralne akcije in delavstvo je simpatično pozdravljalo to idejo. Šimnovec ni kolportiral nikake komunistične literature, ampak je kot radoveden politik

čital brošure, ki so se javno prodajale. On edini izmed vseh obtožencev je menda le radovedni politik in nekomunist. Kaj hočete kaznovati Mesojednika za sodelovanje na veselici, na kateri so bili celo oficirji jugoslovanske armade? Fain je bila vedno pripravljena sodelovati pri vseh dobrodelnih akcijah in to je pohvale vredno. Nič kaznjivega ni storila. Čudim se, kako je mogoče to, da je moral Avcin toliko časa sedeti v preiskavi zato, ker je vršil človekoljubno delo. Tudi jaz sem dal za veliko noč. Potem še mene obtožite! To njegovo delo zasluži vso hvalo! Anžičevo nekrivdo so najlepše potrdile priče. Ne razburjajte se radi revolucionarnih knjig, ki so razširjene po vsem svetu! Kaj pa hoče politik, ki ne pozna spisov velikega Lenina. Leninova teorija ni prazna, ampak pravilna. Če nemški socialdemokrati obtožujejo RP, da so jo osvojili i nemški komunisti, delajo to iz strankarskega sovraštva. Pa kaj ima to opraviti s temi obtoženci? Pri RP je referiral nekoč še pruski vladni svetnik, sodelovali so največji možje Nansen, Einstein, Barbusse, Gorki itd., zdravniki in umetniki. Ali delujejo ti v svrhu nasilja? Vsa obtožnica je papirnata. Ne sklepajte po logiki papirja, temveč po logiki dejanja! Klici, kakor „Živela svetovna revolucija“ itd. so fraze, udomačene v prol. gibanju vseh dežel. Pa to še ni tako strašno. Proletariat ni proti državi. On smatra le, da je današnja država doigrala svojo vlogo in hoče proletarsko državo, drugo državno obliko. Po vsem svetu, po vseh deželah, še celo v fašistovski Italiji je komunistična propaganda javna, le pri nas v Jugoslaviji in Bolgariji je prepovedana. Pa tudi pri nas ni splošno-prepovedana vsaka propaganda komunizma. Kaznjivo je le hujskanje na nasilje in teror. Zato oprostite vse obtožence.

Po kratkem posvetovanju je sodni dvor razglasil obsodbo, po kateri se oprošča vse obtožence in sicer zato, ker ni mogoče smatrati RP in IDP za komunistične organizacije, ker njihove dobrodelne akcije niso komunistične nasilne propagande; nobenega dokaza ni, da bi te organizacije pri nas obstojale, temveč so le domneva; ideja organizacije je sicer obstojala, ni pa prišlo do ustanovitve. Ni dokaza, da so bili obtoženci odborniki teh organizacij, ker vse je delal na svojo roko Bukovnik. — Državni pravdnik je sicer vložil ničnostni priziv, ali ni zahteval zapora. Tako so prišli vsi sodrugi takoj na prosto in številno zbrani delavci pred justično palačo so jih burno pozdravljali.

Tako pomeni 15. september novo obsodbo vladajočega reakcionarnega režima.

Ročni in duševni delavec, razmišljaj!

Naše stanje je strašno mizerno. O tem ne bomo govorili. Vi čakate, da se vam zboljšajo plače. (Vi pričakujete od organizacij, ki so slabe, v katerih je komaj 10% organiziranih, da vas rešijo. Organizirani so si zvesti žrtve, katere doprinašajo. Ne strašijo se preganjanja, ne denarnih žrtv, ne časa, njihova eksistenca je neprestano v nevarnosti za vas, ki razmišljujete in čakate. — Vi neorganizirani, ki samo preklinjate in stiskate pesti v svoji nezadovoljnosti, vprašajte po vzrokih, kdo vse je slabemu delavskemu položaju kriv in kdo je naš sovražnik.)

Kljub raznim demantijem meščanskih listov, da ne namerava država državnim uslužbencem in železničarjem ter vpojencem znižati po novem letu draginskih doklad za 50%, t. j. polovico plače, je to verjetno in bodimo na to pripravljeni! Ako greste z železnico od Siska naprej proti Beogradu, boste videli, kako vežbajo vojaško osobe pri kretnicah, pri premiku, stroju, telefonu, brzojavu itd.

Jeseniški kovinarji so pred izprtjem. Okrog 2000 kovinarjev hoče Kranjska industrijska družba postaviti na cesto, to pa vsled tega, da ubije z enim mahom dve muhi. Kovinarji so pred dvema meseci vložili pri KID zahtevo za obnovo kolektivne pogodbe; do pogajanj še do danes ni prišlo. KID je z državo v sporu radi uvozne carine — ter preti: Ako mi ne daš ugodnosti

pri uvozu surovin, zaprem tovarno. — Trpelo bo pri tem delavstvo. SKS v svojem „Kmet. listu“ proglašja, da bode organizirala odslej tudi delavce v radikalni sredi. Prvi uspehi nove akcije za upostavitve seljačke strokovne organizacije pod vodstvom gg. Pucija in Prepeluha so že tu! Rudarji bodo prvi, ki bodo to organizacijo podpirali, to pa iz sledečih razlogov. G. minister rudnikov, radičevac ter advokat dr. Nikič, je na zahtevo rudarjev, da se jim prejemki zboljšajo, odgovoril z dekretom, s katerim znižuje prejemke samcev in oženjenim rudarjem, ukinje plačane dopuste, zvišuje ceno deputatnih živil, jemlje pravico delavcem na obleko in obutev. Dr. Nikič je odredil, da gre rudar, ki je 30 let v delu, lahko za 10 dni na dopust, a plače med tem ne prejme nobene, dočim so rudarji doslej imeli dopuste plačane. Rudarjem, ki bi ne sprejeli novih pogojev radičevega ministra, pa Rr vlada grozi, da morajo s trebuchom za kruhom. Tako je Puciljeva-Prepeluhova-Radičeva nova delavska zveza že v prvih početkih dokazala, kako hoče reševati socialno bedo delavstva.

Upokojeanci tarnajo vedno in povsod o mizernem stanju, v katerem se nahajajo, pa brez uspeha. Pravijo: postrelite nas, da bode prej konec neznošnih muk in gladu. Ako se jim pa svetuje, naj se priključijo ostalim delavcem v organizacijo in s tem tudi v skupno akcijo, pravijo — mi smo samostojna stanovska organizacija. Vidi se tedaj, koliko so pripravljeni žrtvovati za zboljšanje svojega položaja.

Koliko pridušanja in zaklinjanja slišiš med kmetskim ljudstvom na račun ogromnih davkov, ki tarejo kmeta. Ko so pa volitve, gre s tisto stranko, ki rešuje njegovo gospodarsko vprašanje na drugem svetu, v nebesih.

Ves delavski razred stoji danes pod obznanom; vse, kar dela duševno ali telesno v Jugoslaviji, posebno pa v Sloveniji, živi v strašnem stanju, vsak pa zahteva, da se nekaj ukrene — kako?

Sprašujte, kaj so napravili poslanci? Ko dobite nepovoljni odgovor, pravite: „nafarbali so nas“. Nadalje sprašujete,

Širite po delavnicah in tovarnah misel o potrebi zedinjenja strokovnega gibanja cele Jugoslavije na podlagi razrednega boja in proletarske demokracije!

kaj so napravile strokovne organizacije — nič. Pa zopet divje preklinjanje.

Kaj naj napravi organizacija, če pa nismo organizirani? Ali ste organizirani? Nismo. Vidite, večina ni organizirana, zato se tudi ne da nič napraviti, pa tudi ne za organizirane, ker je premalo nas, ki hočemo zboljšanje in na to delujemo in žrtvujemo. Ovira pa ste vi, ki stojite ob strani, ko se gre za skupne interese vseh delavcev. Le nastop združenih in zavednih delavcev v enotnih strokovnih organizacijah bode imel uspeh.

Zahtevate, da se nekaj ukrene. Ukrenijo pa lahko samo organizacije in te morajo biti enotne. Ena tovarna — ena organizacija. One lahko stopijo v boj, ne da bi se bale izdajic — če je ve-

čina organizirana. Ali vam neorganiziranim, kako naj se vam zaupa? Ako nimate niti korajže in volje, da bi bili organizirani, ako se bojite najmanjše žrtve — plačati članarino, ki je tudi dokaz žrtve posameznika za skupno stvar, kako boste imeli korajžo stopiti v akcijo, recimo v stavko ali kaj podobnega? Ali ne boste v odločilnem trenutku izdali organizirane? Zato je buržuazija vedno izrabljala nezavedne.

Zato vam kličevo vsem: Organizirajte se! Ne premišljevati, ali so strokovne organizacije socialistične, ali so rudeče. Delavci sami bodo napravili organizacijo tako, ki bode odgovarjala njim samim, in brez dvoma pa bo delavstvo zavrlo one, ki se vedno bolj ozirajo na interese kapitala kakor pa na koristi delavstva.

Vojska, ki stopa v boj, mora biti disciplinirana. Brez organizacije pa ni discipline. Brez vsega tega pa ni uspeha.

Vsi pa moramo doprinesiti svoj del, vsi se moramo žrtvovati.

Kdor pričakuje, da mu bo kdo drugi pomagal, bo čakal do smrti! Sami se moramo pomagati, in to pa le, če nastopimo kot organizirani člani mogočnega gibanja.

Če pa mislite, da vam bo kak meščanski poslanec, ali pa kake žolte organizacije pomagale in se za vas žrtvovale, boste pa čakali, dokler se ne zgrudite onemogli na tla. Samo tarnanje ni še nikdar pomagalo. Treba je bojne volje in boja.

To je klic organiziranega delavstva enotnih strokovnih organizacij.

*Zato vsi v razredne skupne strokovne organizacije! Sp. Janez.

Domači pregled.

Proces radi „Rdeče Pomoči“ v Beogradu.

Proces radi „Rdeče Pomoči“ se bo vršil pred beograjskim sodiščem v ponedeljek 28. t. m. Glavni obtoženci so ss.: Vuk Ivan, Kamilo Hrovatin (Zagreb), Desanka Cvetković i dr. Sodrugi so čakali na razpravo osem mesecev v preiskovalnem zaporn. Proces bo trajal najmanj dva dni. O njegovem poteku bomo natančno poročali v našem listu.

Aretacije v Splitu.

Proletariat Dalmacije je pod Jugoslavijo pretrpel skoro najhujša preganjanja izmed vseh pokrajin. Pred tednom dni je splitska policija zopet dokazala svojo gorečnost. V neki delavski hiši je našla 50 kg težak kovčeg, poln nekih letakov delavske mladine in ilegalnega lista „Mladi Boljševik“. Policija je aretirala vse tamonje stanovalce, več splitskih mladih delavcev in nekaj tujecev, med njimi tudi nekega slovenskega dijaka iz Ljubljane, za katerega trdi policija, da je predstavnik in kurir kom. internacionala.

Prepeluh vabi delavstvo.

V zadnji številki Pucelj-Prepeluhovega „Kmetkega lista“ čitamo poziv omenjenih gospodov, da bodo ustanovili slovensko delavsko stanovsko organizacijo po vzgledu radičevskega „Hrvatskega Radniškega Saveza“.

Kmetje, ki so bili naročniki „Slov. Republikanca“ nočejo več slediti — monarhistu Prepeluhu in radikalnim podrepnikom; kmetje so ostali republikanci in so danes bolj kot kdaj prej za republiko. Zato Prepeluh ne more več ribariti med njimi, pa je pomislil v svojih možganih, če bi se delavce dalo speljati na limanice. Pa tu bo še slabša šla! Kajti delavci bodo enostavno povedali vsem Prepeluhovcem v obraz: Tistim, ki so glasovali za 3-3-0 davek na ročne delavce, tistim, ki podpirajo današnjo skrajno reakcionarno in protidelavsko vladno, tem ne bomo prodajali svoje kože.

Hrvatski federalistični savez.

Nekateri radičevski poslanci, ki ne marajo slediti Radiču v klanjanju pred srbsko nadvlado, so skupaj s Hrvatsko zajednico ustanovili „Hrvatski narodni federalistični savez“. Glavne točke njihovega političnega programa so:

Jugoslavija naj se uredi federativno; vlada naj se na ustavi in parlamentarni podlagi; zboljša naj se predvsem kmečko stanje. Na republiko in druge važne stvari je pa pozabil ta hrvatski federalistični savez prav tako kot radičevci.

Ali je to sporazum ali kapitulacija.

Razni časopisi so objavili tekst „sporazuma“ med radikali in radičevci. Prvi dve glavni točki te „sporazumne“ deklaracije se glasita:

1. Hrvatska seljačka stranka se popolnoma strinja z radikalno stranko v pogledu osnov naše državne kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

2. Hrvatska seljačka stranka sprejema popolno izvajanje ustave v vseh njenih točkah. V tem pogledu ne more biti nikakih koncesij.

Ali ni to dovolj jasen dokaz, da je radičevsko vodstvo z vsemi štirimi priznalo stanje, kakršno je bilo pod PP režimom, in da se je obvezalo nadaljevati PP politiko? Kmetje, ali boste sledili taki stranki?

Izpustite Koblerja in sodruga!

9. t. m. je na sodni razpravi odločilo deželno sodišče, da se izpusti na prostoto sodruga Koblerja, Kordića in Wolfa, ker ni proti njim nikakih dokazov. Toda po prizivu državnega pravdnika so ostali vsi trije sodrugi še nadalje v zaporn. In tako sede brez krivde še nadalje v ječi. Izpustite jih!

Za ureditev vajeniškega vprašanja.

1. Vajence smejo imeti le taki mojstri, katerih obrati so tako urejeni, da omogočajo dejansko izobrazbo v obrti.

2. Število vajencev se mora določiti z ozirom na število kvalificiranih delavcev v obratu tako, da se vajenci izobražujejo, da ne opravljajo težakih in hlapčevskih del.

3. Mojster mora prevzeti v toliko jamstvo za izobrazbo vajenca, da je dolžan povrniti škodo, če se učna doba vajenca

podaljša po krivdi mojstra. Zlasti mora nositi stroške za naknadni uk, ki se mora izvršiti pri drugem mojstru.

4. Poraba vajenca za nenavadna dela, zlasti za hišne opravke in služniška pota, je prepovedana in se mora najstrožje kaznovati.

V interesu vajencev in mladostnih delavcev, katerih starostna meja traja do 18. leta življenja, so potrebne naslednje mere:

1. Uvedba osemurnega maksimalnega delovnega dneva v malih in velikih obratih.

2. 44 urni prekinjeni, popolni nedeljski počitek brez omejitev in pogojev.

3. Popolna odprava nočnega dela za vse kategorije mladostnih delavcev, pri čemer naj velja kot nočni čas od 8. ure zvečer do 7. ure zjutraj.

4. V zdravju škodljivih obratih se ne sme zaposlovati mlade delovne sile.

Za vajence so razentega potrebne še naslednje izpremembe:

1. Obvezna zdravniška preiskava pred nastopom uka v svrhu ugotovitve, če je vajenec telesno sposoben za obrt.

2. Periodično pregledovanje zdravstvenega stanja vajencev med vso učno dobo.

3. Prepoved porabe vajencev za obrtna dela, ki so zdravju škodljiva.

4. Ureditve posredovanja mest.

5. Državna preskrba za nezaposlene vajence v višini življenjskega minima.

6. Brezplačno pravovarstvo v sporih, ki izvirajo iz učnega in delovnega razmerja.

7. Strogo kaznovanje telesnega strahovanja.

8. Plačan dopust najmanj 14 dni na leto in ustanovitev odpočitnih domov.

9. Odprava sprejemnih, oprostilnih in prepisovalnih pristojbin kakor tudi preizkušnjskih taks.

10. Prepoved četrtletno uvedenih oprostitov.

11. Prepoved takojšnjega odpusta oproščenih vajencev. Uvedba trimesečnega odpovednega roka za oproščene vajence.

12. Vozne olajšave za iskalce učnih mest in oproščene.

13. Doba uka naj bo največ dve leti vstevši preizkusno dobo.

14. Odškodnina za čezurno delo in delo ob praznikih v znesku najnižje mezde pomočnikov.

15. Ustanovitev nadzorništva za vajence.

16. Zaposlovanje vajencev po kolektivnih pogodbah.

Strogo kaznovanje mojstrov, ki delajo proti zakonitim določbam zakona v varstvo vajencev; ob važnejših prestopkih jih je kaznovati z zapornom in odvzemom pravice, imeti vajence.

Te zahteve nam pošilja star delavec v strokovnem gibanju kot mere, za katere bi moralo celokupno delavstvo zastaviti vse svoje sile, da se uredi to pri nas v Sloveniji za celokupno delavstvo vedno bolj pereče vprašanje. Tem potom pa tudi pozivljamo vsakega, ki misli, da so te zahteve pomanjkljive, da priskoči na pomoč z nasvetom in delom.

Z zborovanja železniških upokojencev.

V nedeljo dne 6. septembra t. l. se je vršil v veliki dvorani mestnega doma v Ljubljani javni shod upokojencev državnih in bivše južne železnice iz vse Slovenije. Shod je otvoril kot predsednik društva upokojencev g. Šalomon, ki mu je tudi predsedoval. V otvoritvenem govoru je naglašal, da je beda upokojencev neznosna, da se aktivni železničarji in noben človek ne briga za upokojence, njih vdove in sirote.

Kot prvi je govoril g. Mazi. Njegov govor je bil dober in stvaren.

Kot drugi je nastopil g. Jernejčič, ki je razkladal mizerno stanje upokojencev in pozival vladno, da naj upokojence postreli ali pa naj jim da strupa, pa bo stvar rešena. Poudarjal je, da se nikdo ne briga za nas in da si morejo svoj položaj poboljšati edino upokojenci sami.

Kot tretji in četrti govornik sta nastopila zastopnika upokojencev iz Hrvaške in tudi opisala bedo upokojencev ter zastopala načelo enotne akcije vseh upokojencev v državi. Bila sta proti enotni organizaciji upokojencev, češ da je škodljiva in nemogoča in poudarjala, da so današnje bede upokojencev v veliki meri skrivni aktivni železničarji. Obenem sta pa poudarjala, da si upokojenci edino le sami morejo poboljšati položaj. To je vsekakor kaj čudna logika.

Kot zadnji se je prijavil k besedi sodrug Marcel Žorga (burno pozdravljen), ki je orisal socialno bedo upokojencev, vdov in sirot. Dejal je: ne, mi nočemo revolverjev, ne strupa, nego starostno zavarovanje hočemo (odobravanje)! Nastopil je proti večini predgovornikov, poudarjal je, da boj upokojencev ne more biti boj njih samih, nego je to boj celokupnega delavstva za zboljšanje socialne zakonodaje, za zavarovanje za starost in onemoglost. Kritiziral je brezbričnost postopanja železniškega ministrstva in ministrstvo za socialno politiko, ki že skoro dve leti zavlada izplačanje miloščine v službi onemoglim železničarjem, ki niso mogli pripadati kot člani provizijskem skladu in so služili od 30 do 40 let na železnici. Dejal je, da je za zboljšanje socialnega položaja upokojencev nujno potrebno, da podvzamemo vse korake, da si svoj položaj zboljšajo. Dokazal je, da ni trditve večine predgovornikov resnična, da se aktivni železničarji zanje ne brigajo. Upokojenci naj čitajo „Organiziranega železničarja“, pa se bodo prepričali, da se aktivni železničarji zavzemajo za njihove zahteve. V svrhu ureditve starostnega zavarovanja, ki ga je vlada obljubila za leto 1925, je nujna potreba, da upokojenci pozovejo ne samo aktivne železničarje, nego celokupno delavstvo in vse delavske organizacije v boj za zboljšanje socialne zakonodaje za zavarovanje za starost in onemoglost (burno odobravanje). Nato je prečital resolucijo in okliče na ves proletariat Jugoslavije.

Resolucija.

Javni shod upokojencev državnih in bivše južne železnice, ki se je vršil v Ljubljani dne 6. septembra 1925 ter se je baval s socialnim položajem upokojenih železničarjev, je ugotovil:

da je beda upokojenih železničarjev v Jugoslaviji tako strašna, da zaznamujemo že slučaje smrti radi gladi in samomore radi lakote;

da nastopa ta beda zlasti radi tega, ker so prejšnje institucije, ki so skrbele za socialni položaj upokojencev, zamenjane z novimi, ki so mnogo slabše od prejšnjih in sicer radi tega, ker so prišle skoro popolnoma v roke delodajalcev;

da so ostali železniški upokojenci po prevratu popolnoma brez zaščite in da se nobena dosedanja vlada ni zanimala za njihov bedni položaj in da se kljub uredbi nove valute prejemki železniških upokojencev še vedno izplačujejo v kronski veljavi, kar je sicer v državi pod kaznijo prepovedano;

da znaša še danes stoprocentna invalidna pokojnina mesečno 37 K (reci in piši sedemintrideset kron), to je 9 Din in 25 par današnje vrednosti in odgovarja joča invalidna renta mesečno 118 K 96 v (reci in piši stoosemnajst kron šest in devedeset vinarjev) ali v današnji valuti: 29 Din in 50 par;

da imajo upokojenci rentniki poleg teh stramtih dohodkov, ki cinično zasmehujejo delavsko starost in onemoglost, samo še po 600 dinarjev draginjske doklade in to še samo nekateri upokojenci in 150 Din doklade za njegovo ženo; večina pa prejema samo 300 Din draginjske doklade za upokojenca in za ženo 90 Din mesečno;

da ima oženjeni upokojenec v najboljšem slučaju, t. j. ako je oženjen in popolnoma nezmožen za delo, 788 dinarjev, večina pa samo 398 dinarjev mesečnih dohodkov;

da imamo dalje slučaj, ko je spoznal zdravnik 65 let starega ponesrečenega delavca za delozmožnega ter se mu je odtegnila invalidna renta;

da so zlasti oni stari delavci, ki po provizijskem skladu niso imeli pravice do pokojnine ali provizije, takozvani miloščinarji, v posmeh vsemu človečanstvu sedaj zapuščeni in izpostavljeni gladi in revščini;

da je v Sloveniji 800 takih starih delavcev, ki prejema 20 do 60 K mesečne miloščine in po dva dinarja dnevne doklade;

da je v Sloveniji 70 takih do 75 let starih delavcev miloščinarjev, katerih prošnje za to revno miloščino ležijo že dve leti pri ministarstvu in se ne rešijo, dočim umirajo stari in oslabei reveži gladi;

da železniško ministerstvo ne podpira teh svojih odsluženih in izmoghanih delavcev niti s tem, da bi sprejemalo njihove odrastle otroke v železniške službe, dočim dobivajo take službe pri nas celo tuji podaniki in končno:

da leži iz vse Jugoslavije pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev 10.000 prošenj za draginjske doklade vdovam in sirotam železniških ponesrečencev in da se te prošnje ne rešujejo in doklade ne izplačajo, čeprav je bil ta urad pripravljen izplačati te podpore pod pogojem, da mu jih železniško ministerstvo povrne.

Zato protestiramo najodločnejše pred vsem civiliziranim človeštvom, da nas vlada naše države pušča v tako neznosni bedi in trpinči na tako nečloveški način. Mi smo zvesto opravljali svoje službe, mi smo izgubili svoje zdravje za korist države in skupnosti in zato upravičeno zahtevamo od državne uprave sledeče:

1. da se drži zakonov in nemudoma odpravi kronsko valuto ter prevede penzije in miloščine v dinarsko valuto;

2. da se penzije in miloščine dosedanjim penzionistom in miloščinarjem takoj izravna s penzijami, ki so normirane za nove penzioniste;

3. da se vdovam in sirotam takoj izplačajo vsi zastanki na draginjskih dokladah in te doklade za bodoče pravilno uredi;

4. da se delavcem, ki so po 30 do 40 let delali na železnici in ki po provizijskem pravilniku nimajo pravice do penzije, takoj uredi primerna miloščina, ker je sramota, da umirajo v civilizirani državi šestdeset in pet in sedemdesetletni starčki in starke, ki so vse svoje žive dni pridno delali, od gladi na cesti;

5. da imajo otroci penzionistov, miloščinarjev in na delu ponesrečenih železničarjev prednost na službi pred ostalimi prošilci, predvsem pa pred nedržavlani;

6. da se odpravijo iz službene pragmatike vsi oni členi, ki govorijo o discipliniranju upokojencev.

Končno pozivamo Stokovno železničarsko in pravovarstveno organizacijo, da se zavzame za naše pravice in vse penzioniste in miloščinarje, da se tej organizaciji pridružijo ter jo podpirajo.

Ker pa so na tem shodu zbrani upokojenci prepričani, da se dajo te zahteve priboriti samo v skupnem nastopu vsega delavstva za zavarovanje za starost in onemoglost, sklene, da pozove za 25. oktobra t. l. vse delavstvo na skupno manifestacijo za te naše proletarske pravice. V svrhu priprave te manifestacije se izvoli danes tričlanski odbor.

Resolucija in okliče ata pravila predsednika shoda, g. Šalomona, in drugega govornika, g. Jernejčiča, iz ravnovesja, g. Šalomon je nastopil proti resoluciji. Gospod Jernejčič se je oglašil k besedi in rekel med drugim, da upokojenci ne bodo šli v ogenj po kostanj za druge, da oni ne bodo korakali odspredaj, kvečjemu od zadaj in da upokojenci ne bodo ničesar dosegli, ako se pridružijo aktivnim železničarjem. Predsednik je nato predlagal resolucijo društva upokojencev, ki pa je bila pomanjkljiva. Dejal je, da je treba odposlati delegata z resolucijo v Belgrad.

Resolucija je bila enoglasno sprejeta.

Sodruga Marcel Žorga je zavrnil oba govornika in dejal: Nisem proti vaši resoluciji, nego sem zato, da se obe sprejmete. Vaša je glede na položaj upokojencev pomanjkljiva, moja je obširnejša in zato zahtevam, da se da na glasovanje. Vi govorite na shodu, da se nikdo za upokojence ne briga, ko se pa predlaga resolucija, da bi drugi za vas intervenirali, ste proti njej. Govorite, da ste lačni, da trpite pomanjkanja; vpijete, da naj vas raje postrele in da naj vam dajo strupa in kdo more vse to vaše jadikovanje opisati, ko pa pride resolucija, ki vsebuje vse te zahteve, ste proti njej. Namesto, da zahtevate zavarovanje za starost in onemoglost miloščinarjev, ki se ima zakonitim potom izvesti, ker je v zakonu že predvideno in bi imelo letos biti izvedeno, pa ste proti resoluciji, ki to zahteva. Čemu potem še govorite? Kdor je lačen in trpi pomanjkanje, bo glasoval za resolucijo, kdor je sit in ima vsega zadosti, ta pa naj glasuje proti!

Predsednik je dal nato resolucijo na glasovanje ter pripomnil, da je on proti resoluciji, in kdor je še proti resoluciji naj dvigne roko. Roko sta dvignila samo dva navzoča. Predsednik uvidevši, da se navzoči kljub njegovemu pozivu, da naj glasujejo proti, niso odzvali, ga je osupnilo in je takoj ubral druge strune, češ to glasovanje ni veljavno, izrazil je grožnjo, da ako se bodo upokojenci družili z aktivnimi železničarji in da ako bodo sprejeli to resolucijo, ki o tem govori, da jim bo vlada organizacijo razpustila. To je povzročilo zmedo med zborovalci, posebno med ženami in so se izpraševale, kaj sedaj storiti? Predsednik je to priliko uporabil

ter dejal: „Sedaj bomo pa drugače glasovali. Torej kdor je za resolucijo, naj dvigne roko!“ Tako postopanje je povzročilo zmedo in nevoljo, počela so prerekanja, medklici in razburjenje. Predsednika ni bilo mogoče razumeti in odglasovalo se je. Zborovalci končno niso vedeli, ali so glasovali za ali proti.

Predsednik je ugotovil, da je večina proti resoluciji in da je odklonjena. Sodrug Marcel Žorga je zahteval, da se da tudi poziv na glasovanje, kar pa je predsednik enostavno odklonil z motivacijo, češ mi smo strogo stanovsko nepolitično nevtralnno društvo (Medklici: ali je lakota tudi stanovska in politično nevtralna?).

Zavarovanje za starost in onemoglost hočemo!

Poziv

vsemu delavstvu Jugoslavije.

Sodrug in sodružice, delavci in delavke! Na javnem shodu železniških upokojujencev je bila predlagana resolucija, ki je točno očrtala vso našo revščino in vse naše zahteve ter se postavila na stališče, da se morajo za zahteve upokojujencev boriti tudi vsi aktivni železničarji in vse ostalo delavstvo. To stališče je pravilno, ker nas upokojujencev je prvič premalo, da bi si mogli svojo lastno močjo izvojevati svoje pravice, drugič pa je naše vprašanje vprašanje vsega delavstva, zakaj vsi aktivni delavci bodo postali penzionisti in miloščinarji, če ne bodo prej pomrli od lakote.

Pripravljen je bil tudi poseben oklic, ki je imel namen, da pozove vse železničarje in vse ostalo delavstvo Jugoslavije v skupen boj za naše zahteve, t. j. za uveljavljanje zakona za zavarovanje za starost in onemoglost.

Vsled prečudnega nastopa predsednika shoda pa je imenovana resolucija propadla in ker je predsednik svojelastno kratkotalno odbil tudi nameravani oklic upokojujencev na ostalo delavstvo Jugoslavije, smatramo podpisani železniški upokojenci za potrebno, da izdamo sledeči poziv:

Delavci in delavke vse Jugoslavije!

Naša beda naj vam posluži za vzgled! Ona naj vam pokaže, kaj vas čaka jutri, ako se ne boste pobrigali za svoja stara leta že danes! Ne zabite, da kapitalizem ne da delavcu ničesar sam od sebe in da si more delavec vsako miloščino in ugodnost priboriti od njega s svojim trdim bojem! Ne zabite tudi, da delavstvo nima danes svojih zastopnikov v upravi države, da je vlada v rokah naših delodajalcev in hudih naših nasprotnikov in da velja naš boj

samo toliko, kolikoršna je naša moč in kolikor je trdna naša proletarska solidarnost!

Zato pozivljamo vse v Glavnem Radniškem Savezu in Centralnem Radniškem Sindikalnem Odboru Jugoslavije združene strokovne organizacije, kakor tudi Socialistično Stranko Jugoslavije in delavsko grupo okoli „Delavsko-Kmečkega lista“, da takoj postavijo akcijski odbor in pripravijo enotno akcijo vsega delavstva v Jugoslaviji za izvedbo in poboljšanje socialne zakonodaje.

V ta namen naj se odloči dan za skupno manifestacijo.

Vlada nam je obljubila izvedbo starostnega zavarovanja za leto 1925. Toda kljub tej obljubi do danes še ničesar ne slišimo o kakem pričetku za to izvedbo. Dovolj je našega čakanja!

Zavarovanje za starost in onemoglost hočemo!

Beda nam je prišla do grla! Mi umiramo od lakote in zato ponavljamo:

Zavarovanje za starost in onemoglost hočemo!

Ljubljana, dne 13. septembra 1925.

Karl Čenčič, Anton Mozetič, Marcel Žorga, Jože Novak, Ivan Merjašič, Jože Gostič.

Zbližanje kmetov in delavcev.

Hrvaška buržuazija ni kapitulirala sedaj pred srbsko nadvlado potom HSS (Radičeve stranke) samo radi skupne delitve iz delovnega ljudstva izžetega dobička. Ona je kapitulirala že davno pred Rr vlado, pred izdajstvom HSS in to — l. 1918., 1920. in zadnjič junija 1924. In ona ni padla na kolena radi kake utrujenosti mas, ampak ravno zato, ker so bile mase vedno bojevitejše, ker so kmetje, zbrani v HRSS vedno bolj odločno poudarjali ne samo nacionalne, ampak tudi razredne zahteve. To se je pa zdelo vedno nevarnejše hrvaški buržuaziji sami. Saj takoj po nastanku Jugoslavije je bil tudi slovenski Korošec s hrvaško in srbsko gospodo najhujši Jugoslovčan (in ne Slovenec, niti avtonomist) — ko je bila nevarnost, da tedanje mogočno revolucionarno gibanje delavstva sploh uniči kapitalistični sistem. Tako je tudi hrvaška buržuazija kapitulirala radi zveze s srbskimi bankami — proti hrvaškemu in srbskemu delovnemu ljud-

stvu. Množice pa tega „sporazuma“ zato tudi ne bodo sprejele. In če se jutri Korošec prikupe Pašičevi bradi, mu slovenski delavec in kmet ne bo sledil.

Delovne množice bodo sprejele le tak sporazum, ki bi jim prinesel: zemljo kmetom brez odkupnine, poljedelske kredite, znižanje davkov, uničenje hipotekarskih dolgov, pocenitev industrijskih proizvodov, zboljšanje delavskega položaja, padec srbske nadvlade itd. A ta po Prepeluhovcih hvalisani „sporazum“ ravno tega ne prinaša. Kaj nam je dala samo v tem kratkem času, po Pučlju imenovana „kmečka“ vlada radikalov in radičevcev? Vračanje zemlje veleposestnikom, carinsko tarifo z novo draginjo industrijskih proizvodov, obdavčenje delavskih plač, povečan davčni pritisk, dajanje kreditov hrvaškim bankirjem, a ne kmetom, uničevanje slovenskega narodnega gospodarstva. Sedaj napoveduje Radič posojilo ameriških bank — to pomeni naše zasuzenje ameriškemu kapitalu. Za novo leto pa pripravljajo znižanje uradnih plač in rudarskih plač (v privatnih rudnikih).

Hrvatska eskomptna banka in srbska banka — to je Rr „sporazum“ — ne rešujeta niti nacionalnega, niti kmečkega, niti delavskega vprašanja, temveč jih le še bolj postrujeta. Motijo se radičevci — slovenski in hrvaški — da bo po tem „sporazumu“ skrahiral delavski in kmečki pokret.

Skrahiralo bo nekaj drugega. Skrahirale bodo vse zablode, da morejo meščanske stranke rešiti delovno ljudstvo. Kmet bo sicer počasi, ali gotovo spoznal to, da mu gre pod Rr vlado prav tako slabo kot pod PP režimom. In pod klerikalno-Davidovičevno vlado mu ni šlo nič bolje. In delovne množice mest in vasi bodo vedno bolj stopale na pot samostojnega političnega revolucionarnega boja delavcev in kmetov.

Pred nami ni nobena utrditev kapitalističnega gospodstva, temveč perspektiva dolgega boja skupne fronte proletariata, kmetov, zatiranih narodov proti vedno hujšemu imperialističnemu pritisku srbskega in ententnega kapitala. Na to pot silijo delavce in kmete same razmere in bridke izkušnje preteklih let.

in razsvetljavo. Požarna bramba deluje brezhibno. Tujci, ki vidijo danes Baku, razumejo revolucijo.

Bojevna napoved angleškega delavstva.

Delegacija angleške parlamentarne skupine delavske stranke je v Moskvi prisostvovala seji centralnega izvrševalnega odbora. Pozdravil jo je Kalinin. V imenu Angležev je odgovoril angleški poslanec Wallhead, ki je dejal, da je sovjetski sistem mnogo enostavnejši kot pa angleški parlamentarizem. Svoj govor je zaključil: „Revolucija bo prišla in kapitalizem bo žleto, kar je sejal.“ Znani angleški profesor Keynes je drugi dan v moskovskem klubu najvišjega gospodarskega sveta predaval o gospodarskem položaju Anglije.

Ženeva in kongres angleškega delavstva.

Skozi kulise ženevske komedije „zveze narodov“, pri kateri sodeluje tudi Radič, se vidi, kako pod krinko te komedije angleški diplomati pridno spletajo novo zvezo imperialistične reakcije za novo vojno. Kapitalistična ofenziva je v mnogo deželah, marsikje s pomočjo socialne demokracije, zatrla delavsko gibanje in vrgla delavski razred v mizeren gospodarski in brezpraven politični položaj. A kapitalistični diplomati — v nasprotju s „socialisti“ Topaličevega kova — ne mislijo, da so dobili že poslednjo bitko in da je kapitalizem po dolgem času prišel zopet na pot „mirnega razvoja in ozdravljenja“. To pravljico razširjajo le oni, ki hočejo vzeti pod „socialistično“ krinko delavstvu vsako bojovno voljo. Kapitalisti pa vedo, da jim alaba prede: sovjeti so vedno močnejši, kolonialni narodi — zadnja rezerva imperializma — se vedno bolj otrsajo imperializmu. Izmed vseh sovražnikov se pa zdi kapitalistom najnevarnejša sovjetska unija — glava revolucije, nade vseh potlačenih in zatiranih. Zato delajo z združenimi silami proti njej. Nadejajo se, da se bodo imeli boriti samo z rusko rdečo armado, a da bo proletariati drugih dežel, razbit in uspan van po „mirotvorcih“ mirno gledal, kako v krvi in plamenu propada prva delavsko-kmečka država.

Toda sigurna znamenja nam kažejo, da se bodo imperialisti zopet bridko prevarali v svojih računih. Najsigurnejše znamenje za to je — revolucioniranje angleškega proletariata. Kako močne simpatije do sovjetske Rusije ima mogočni angleški proletariati in kako stopa vedno bolj na pot pravilne razredno-bojevne politike, nam dokazuje kongres angleškega delavstva v Scarboroughu.

Ta kongres je dal vzpodbudo proletariatu vseh dežel, da naj združi danes razcepljene sile v enotno bojovno armado. Jasno je, da bodo delavske mase po vsem svetu sledile temu klicu združenih enajst milijonov angleških in ruskih delavcev.

Ne „mirni“ razvoj v okvirju kapitalizma, ampak odločilni boj med kapitalističnim in proletarskim svetom se pripravlja. In ta bitka se ne bo odločila ob ruski meji, na ravnih bregovih Dnestra, Volge, Neve in Dona, temveč na obalah angleškega in francoskega imperija.

Izdajatelj za konzorcij Kusold Alojzij, Ljubljana
Urednik: Ciril Stukelj, novinar, Ljubljana.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.

Sreča Vas išče!

„Efektna loterija Narodno kulturnega društva Mala Nedelja.“ — 300 dobitkov v vrednosti 15.550 Din. Zrebanje nepreklicno 15. novembra 1925. Srečka stane samo 5 Din.

Kupujte in naročite srečke takoj skupno pri Narodno kulturnem društvu Mala Nedelja. Pošljite znamke v pismu!

Mezdno delo in kapital

v prevodu in s predgovorom s. C. Stukelj. To delo mora imeti doma vsak proletarec. Nabavi si jo lahko, ker stane lično vezana samo 5 Din. Razprodajalci in organizacije imajo 25% popusta. Po pošti stane 1 Din več. Brošura je izšla v zalogi „Delavsko-kmečke Maticice“, naroča se jo pa lahko pri upravi našega lista.

Internacionalni pregled.

Dvestoletnica Ruske akademije znanosti.

Proslava dvestoletnice Akademije znanosti je zbrala v Leningradu učenjake vseh narodov. Ob tej priliki prihajajo akademiji z vseh delov sveta pozdravna pisma, polna priznanja ruskim učenjakom, ki so služili ideji resnice enako zvesto v najrazličnejših razmerah skozi svetovno vojno do danes. Pozdravna pisma so poslali tudi zastopniki tujih držav iz Moskve; Maksim Gorkij je iz inozemstva čestital ruskim učenjakom, obžalujoč, da se ne more osebno udeležiti proslave.

Prvi predsednik Karpinski je pozdravil udeležence; potem je govoril Kalinin, ki je izjavil, da so potrebna pogostejša mednarodna zborovanja znanstvenikov, veseli pa ga, da bodo ob tej priliki udeleženci lahko na lastne oči videli kako sodeluje vse prebivalstvo Rusije s sedanjo vlado. V imenu Nemčije je pozdravil zborovalce poslanik Brockdorff-Rantzau, v imenu Francije dva učenjaka Silvain-Levy in Poillot, ki sta prinesla pozdrave od Painleveja in de Monzie. Indijec profesor Raman je pozdravil v imenu tristo milijonov svojega naroda. Za njim so govorili zastopniki Anglije, Italije in Grške ter udeleženci iz drugih dežel.

Sovjetski komisar za prosveto s. Lunačarskij je v pozdravnem govoru omenil zasluge, ki si jih je akademija pridobila za avtonomno državo. Revolucija in veda imata neko skupnost in to je: resnica. Danes vidimo kako visoko je že dvignila prosveta ruske mase. Proračun za ljudsko prosveto je večji kakor za vse ostale oddelke. Na Leninovo iniciativo je bil ustanovljen „komite državnih načrtov“, v katerem sodelujejo učenjaki vseh nazarinanj.

Uradni proslavi Akademije sledi proslava 28 letnega truda 48ih članov, med

katerimi se nahajajo predsednik Karpinski, tajnik Oldenburg in knjižničar Orlov, ki je star 91 let. Učenjaki so si sestavili seznam vseh znanstvenih naprav sovjetske Unije in jih bodo po vrsti obiskali. Amerikane profesor Goodrich in polkovnik Hackell sta si že prve dni ogledala zavod Krasni Putilovec. Akademija je priredila banket, ki se ga je udeležilo 700 oseb. Govorniki so izjavili, da ostane zveza z rusko Akademijo znanosti najrealnejši stik narodov.

Proslava je pokazala, da so uspehi ruskih znanstvenikov pridobili splošno spoštovanje sovjetski Rusiji, ki je ravno s skrbjo za znanstveni in prosvetni napredek omogočila razvoj vseh ved in znanstveni akademiji odprla pot v častno bodočnost.

Komunistična stranka Nemčije.

Pokrajinski odbori stranke razpravljajo o znanem pismu eksekutive za novo taktiko kompartije. Resolucije iz Hamburga, kjer je poročal Thaelmann, iz Magdeburga in Saške priznavajo sklepe eksekutive in njeno kritiko o delovanju in napakah sodrugov R. Fischer in Maslova, ki ni soglašal s sklepi 3. kongresa komiterna. „Rote Fabne“ je prinesla serijo člankov, priznavajoč omenjeno pismo, in razlaga posamezne točke. Vsi odbori so sprejeli sklepe eksekutive.

Gospodarstvo v sov. Rusiji.

Državna komisija Gosplan je objavila poročilo za 1. avgust. Žetev meseca julija je dosegla 70 milij. ton žita, torej 5 milij. več kakor v juniju in 23 milij. več kakor lani istega meseca. Kakovost žita je izborna, tako da ostane za izvoz 16.700.000 ton žita. Lanu so letos pridobili 284.000 ton, torej 84.000 ton več, bombaža je letos 500.000 proti lanskim 367.700 ton.

V industriji je množina izdelkov manjša

kakor v juniju, ker se mnogo delavcev nahaja na dopustih in raznih kongresih. Vendar vztraja dvakrat višje kakor je bila lani v sodobi, namreč na izdelni vrednosti 193 milij. rubljev. Le pridobivanje topliv (premoga itd.) je tudi v juliju napredovalo in sicer od 1.274.000 ton v juniju na 1.307.000. Pridobivanje petroleja je napredovalo za 0-6 odst. do 600.000 ton in sicer je bila v Baku produkcija za 21% večja kakor junija, v Groznom pa za 17-5 odst. manjša. Notranja trgovina je na moskovski borzi dosegla 317 milij. rubljev. Pokrajinske borze so imele promet 372 milij. 800.000 rubljev, torej 40 mil. več.

Zunanja trgovina je padla od 111 na 102 milijona, ker je medtem izvoz padel za 11 in se uvoz zvišal za 6 milijonov. Odločila je velika množina strojev, ki si jih je država nabavila v inozemstvu.

Poročilo nam predločuje v številkah, kakšen pomen ima letošnja dobra žetev. Gospodarstvo Rusije je danes bolj trdno kot kadarkoli pred revolucijo.

Obisk v Baku.

Francoz, ki je potoval v Baku, opisuje svoje potovanje in pridobivanje petroleja iz tamošnjih vrelcev. Ko je potoval skozi Georgijo, ki veže Kaspiško in Črno morje, se je takoj spomnil, da so evropski kapitalisti s svojim napadom na socialističnim pučem v Georgiji pravzaprav mislili samo na palce, ki jih še bolj srbijo odkar so jim zaprta vrata do ruskih bogastev.

Danes so ta bogastva last ruskega proletariata, ki se z njimi trudi in jih uživa. Baku daje 360 milijonov pudov petroleja na leto. Upravlja ga naftni trust pod načelstvom Simirovskega, ki je bil do revolucije navaden delavec in je priproat še vedno kakor je bil. Pri vrelci zidajo letos desetstisoč stanovanj v dvo in trinadstropnih poslopjih z modernimi vodovodi